

SÁTORHEGYEK BIRODALMA

Zemplén „ide biztosan visszatérek” érzése az erdővel keretezett magas kilátópontjainak, lélegzetelállító panorámáinak, kultúrtörténeti értékeinek és a mindezeket összekötő túraútvonalaknak köszönhető. Felfedezésre váró vadregényes csodahely, aminek leírására már-már keresni kell a megfelelő szavakat. Az ide látogatók egy szempillantás alatt szerelembe esnek Magyarország egyik legszebb tájegységével.

Az Északi-középhegység legkeletibb tájegységének különleges a hangulata. Hatalmas területeket uraló erdők, a völgyekre páratlan panorámát kínáló sziklakibúvások, a hegytetőkön elterülő középkori várak és várromok varázslatossá teszik a vidéket. Bármelyik turistajelzésen indulunk el, számos látnivaló mellett fogunk elhaladni.

Vadregényes vidék

A Zempléni-hegység erdőségeiben elsősorban a bükkösök és a gyertyános-tölgyesek uralkodnak, de aki szemfüles, észrevehet az elmúlt évszázadokból ránk maradt igazi ritkaságokat is. Ilyen különlegesség az Újhuta községrésztől délre található Nagyduglasz, ahol 40-50 méter magas duglászfenyők rejtőzködnek.

A tájképet színesítik az erdők mélyén megbúvó hegyi kaszálók és rétek, amelyeket az elmúlt évszázadokban alakítottak ki őseink. A hegyvidéken ugyanis a 16-17. században nem voltak földművelésre alkalmas területek, így az emberek számára az erdő és az állattartás adta a megélhe-

tést. A falvak közelében legelőket hoztak létre, míg a felsőbb részeken kisebb-nagyobb erdőirtásokkal kaszálókat nyertek. Ezek a rétek a visszamaradó víz miatt gyakran elmocsarasodtak. Innen kapta a nevét a Mlaka-rét, hiszen a szláv „mlaka” szó pocsolót jelent. Az István-kút környékén is kaszáló volt, azonban a megjelenő nyírfák miatt a terület mára inkább ligetes képet mutat.

A különleges tájkép változatos élővilágot is jelent. Több, magashegységben honos növényfaj csak itt él, a Magyarországon igazi ritkaságnak számító állatfajok közül pedig a szirti sas, az uráli bagoly és a hiúz is megtalálható a Zempléni-hegység erdeinek mélyén.

Ahová a szem ellát

A Zempléni-hegység turistaújtjai számos természetes és mesterséges kilátópont-hoz elvezetnek. Ezek közül az egyik legkülönlegesebb a Kis-Milic csúcsán, az ÉSZAKERDŐ Zrt. által néhány éve megépített Károlyi-kilátó, ahonnan az egész tájegység elének tárul.

A természetes kilátópontok a jégkorszakok idején alakultak ki, amikor a fagyponthoz közeli hőmérséklet folyamatos térfogatváltozásokat okozott, ráadásul a kőzetrepedésekbe beszivárgott víz megfagyott, ami a hatalmas kőtömbök egy részét felaprózta, meghagyva a hatalmas sziklafalakat.

A Zempléni-hegység nyugati vonulatain található a Sólyom-kő 22 méter magas, függőleges sziklafala. Csodálatos panoráma nyílik róla nyugat felé a Hernád völgyére, és tiszta időben a Bükk is látható.

A Zempléni-hegység központi részén befelé haladva találhatunk rá a Nagy-Pétermenyikőre, amely 709 méter magasságával igazán különleges nézőpontban mutatja be az északi részeket. Nevét a nyári viharok idején gyakori villámcsapásokról kapta, amelyeket elődeink Szent Péternek tulajdonítottak.

A Mlaka-rétről érhetjük el a Sólyombércet, ahonnan délnyugat felé tekintve a Regéci várat is láthatjuk. A bérctől nem messze pedig a majdnem teljes körpanorámát nyújtó Kerek-kő sziklájára mászhatunk fel.

A Pengő-kő különleges alakzatát annak köszönheti, hogy a fagy az egykori hegycsúcsot minden oldaláról visszabontotta, és csak ez a kőbástya maradt meg. A jellegzetes sziklaalakzat ma már megbúvik az erdő fái között. A Rákóczi-kő nem nyújt kilátást, de annál érdekesebb történet fűződik hozzá. A legenda szerint a gyermekéveinek egy részét a Regéci várban töltő Rákóczi fejedelem egyetlen szökkenéssel ugratott rá lovával a mintegy 3 kilométerre levő várból. Ennek nyomát őrzi a kemény andezitben a patkónyom. Kicsit kilóg a sorból, de érdemes a Meger-hegyi tengerszemet is meglátogatni. Az akár 70 méter magas sziklafalak alatt megbúvó egykori malomkőbánya vízfelülete csodás látvány, ráadásul a mellette épült kilátóról egy újabb arcát ismerhetjük meg a Zempléni-hegységnek.

Történelmi családok, várak

A Zempléni-hegység tájképében fontos szerepet játszanak a hegytetőkön még ma is álló várak, amelyek többségét a tatárjárás után építették vagy erősítették →

2.

3.

4.

1. Füzéri vár – Zempléni elefántcsonttorony
2. Kerek-kői panoráma
3. Erdei lak az István-kúti nyírjesben
4. Zebracsíkok a Mlaka-réten
5. Senyői Vendégház egyedülálló erdei környezetben

5.

Arborétumok Napja emlékmű

Az egykori pompáját visszanyert füzéradványi Károlyi-kastélypark déli kapuja előtt, a fenyves allé végében áll az Arborétumok Napja emlékmű. A díszes tetejű, tematikusan megfaragott oszlop elhelyezésének ötlete a park felújításakor fogalmazódott meg. Igazi különlegessége, hogy az erdőgazdaság lelkes önkéntesei saját kezük munkájával hozták létre, kifejezve ezzel erdész szakmájuk legmélyebb tiszteletét. Az Arborétumok Napját – az ÉSZARKEDŐ Zrt. kezdeményezésére – 2015 óta rendezik meg Magyarországon, minden év május 29-én.

Pompás „jégbabák”

Szemet gyönyörködtető és ritkán látható méretű képződmények jöttek létre a királykúti jegesbarlangban, ahol az idei tél időjárása különösen kedvezett a jégképződés folyamatának. A Magyarország egyetlen jegesbarlangja a Telkibányai Erdészeti kezelésében, a Királyhegy északi lejtőjének lábánál fekszik, kb. 270 méter tengerszint feletti magasságban. Az intenzív jégképződés általában márciusban kezdődik és április elejéig, közepéig tart, amikor a külső levegő felmelegedése és az erős olvadás miatt a levegő relatív

páratartalma 80-100% között ingadozik. A folyamat során a kicsapódó pára és a talajfelszínről beszivárgó, mennyezetéről folyamatosan csepegő víz megfagy. A vágat mennyezetén melegebb a hőmérséklet, így a talajfelszínről beszivárgó víz ott még cseppfolyós halmazállapotú. A padlón viszont folyamatosan fagypont alatt marad a hőmérséklet. A „jegesbarlang” elnevezés kicsit megtévesztő, ugyanis az évről évre megismétlődő jégképződés egy mesterségesen kialakított és bővített bányaváratban alakul ki, melynek keletkezését és korát pontosan nem ismerjük. Ez a fajta jegesedés –

mely alapvetően más jellegű, mint ami például a dobsinai jegesbarlangban látható – ilyen alacsony tengerszint feletti magasságban nemcsak hazánkban, hanem Európában is egyedülálló.

1.

meg a földbirtokosok. A csodálatos környezetben álló Füzéri vár viszont már a tatárjárást megelőzően is állt. Különleges vulkáni kúpon építették, a rajta magasodó hatalmas épületet a közelmúltban beavagották Magyarország hét legszebb természeti értéke közé. Kevesen tudják, hogy Perényi Péter koronaőrnek köszönhetően a Szent Korona is vendégeskedett egy évig a vár palotájában.

A Regéci vár Cserehát felől már messziről látható. Nevét a szláv „szarv” szóból kapta, amely a várhegy jellegzetes alakjára utal: kiemelkedő csúcsait egy nyereg köti össze. A 17. században került a Rákóczi család birtokába. Apja halála után gyermekkorának első éveit itt töltötte II. Rákóczi Ferenc.

Boldogkővárálja a Zempléni-hegység nyugati részén épült, minden bizonnyal a tatárjárás után. Nevének eredetét a néphagyomány egy Bodó nevű asztalosmestertől eredezteti, aki megmenekítette IV. Bélát a tatárok elől. A Rákóczi-szabadságharcot megelőző években a Habsburgok seregei felrobbantották a várat, melyet csak a 19. században épített vissza az akkori birtokos Péchy család.

A sárospataki vár a Rákóczi-időkben vált híressé, amit még a 16. században építettett a birtokában lévő Perényi család. Utánuk a birtok kézről kézre szállt, míg huzomány útján a Rákócziaké nem lett. Ők építették tovább, mígnem a Wesselényi-összeesküvés miatt a császári seregek

megszállták. A Rákóczi-szabadságharc idején többször is gazdát cserélt a felkelők és a császári seregek között, és ennek igen nagy kárát látta.

Bejárható Zemplén

A Zempléni-hegységet átszelő turistaútvonalak bejárása több napot is igénybe vesz. A legjelentősebb talán az Országos Kéktúra, amelynek egyik végpontja Hollóházán található. Nagy-Milicen, a Károlyi-kilátó mellett vezet Füzérre, majd Sátoraljaújhely szomszédságában nyugat felé veszi az irányt. Eszkála, a Kerek-kő, a Mlaka-rét, a Sólyom-bérc, a Nagy-Péter-mennykő, a Regéci vár és a Boldogkő vár mellett elhaladva hagyja el a Zempléni-hegységet.

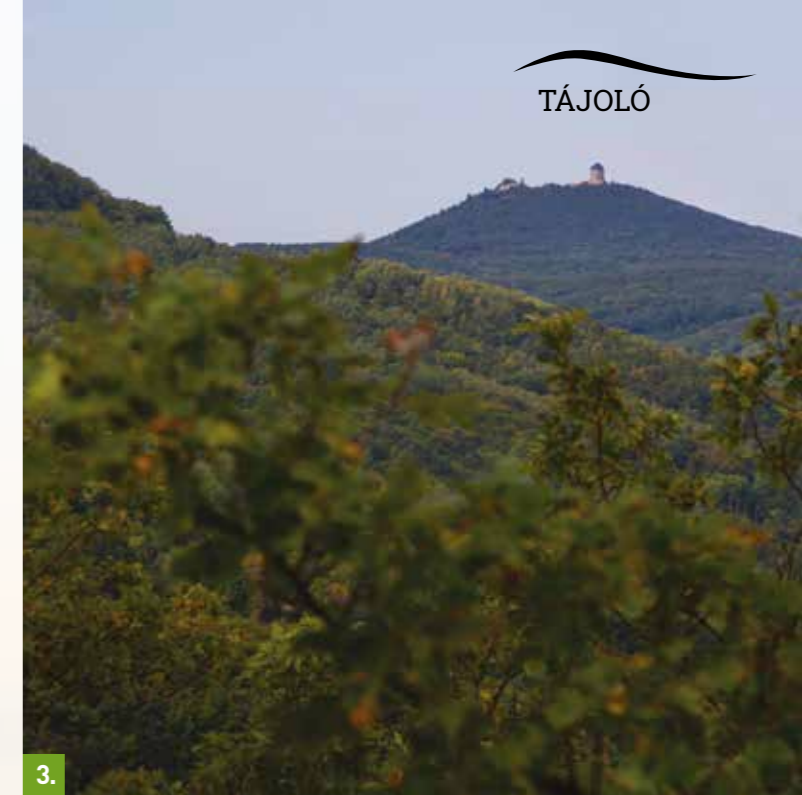
A Rákóczi piros jelzés, a tájegység másik legfontosabb turistaútja Sárospatakról indul. Komlóskán, a Pusztavár közelében és Erdőhorvátin át vezet a Regéci várhoz, majd egy csodálatos erdei útszakasz mellett Telkibánya következik. Az útvonal a Hollóházi Porcelángyárat is érinti, majd a Füzéri várnál végződik.

Annak sem kell csalódnia, aki csak egy napot szeretne kirándulni. Az egyik ilyen lehetőség a Nagy-Milic megmászása, akár Hollóháza, akár Füzér felől, az Országos Kéktúra nyomvonalán. Aki inkább a Zemplén központi részét választaná, annak Újhutáról érdemes indulnia, ahonnan a Gerendás-réten érheti el

2.

1. Csodás panoráma a Károlyi-kilátóról
2. Szarvasbögő expressz a PÁEV vonalán
3. Távolban a Rákóczi sasfészek

3.

az Országos Kéktúrát. A Mlaka-rét felé érdemes kitérőt tenni a Kerek-kőhöz, az István-kúti nyírjeshez és a Sólyom-bérc-hez. A Mlaka-rétről a sárga jelzés vezet Középutára, ahonnan a közút mentén juthatunk vissza Újhutára.

Üljünk kisvasútra!

A Pálházi Állami Erdei Vasút (PÁEV) vonatai tavasztól ősziig közlekednek a Zemplén szívében fekvő Pálháza központjából a kőkapui üdülőövezeten át Rostalló végállomásig, ahonnan kiváló túrák tehetők a Zempléni Tájvédelmi Körzet leg szebb részeire. A rostallói végállomáson a Rostallói Ökotudatos Nevelési Központ (RÖNK) várja az erdei ismeretek iránt fogékony tanulókat.

A PÁEV Magyarország legrégebbi erdei vasútja, építését 1888-ban gróf Károlyi István kezdeményezte a környékbeli erdőségek faanyagának kitermeléséhez. Az első kiépített 7 kilométer hosszú pálya a pálházi fűrészüzemtől Kőkapuig vezetett. A vasút érdekessége a 700 mm-es nyomtávolsága volt, melyet csak 1947-ben, amikor az üzemet átvette az erdőgazdaság, átcserélték a „szokásos” 760 milliméteresre. A kőkapui alagutat 1903-ban építették, akkor a vonal 4 kilométerrel gyarapodott, az új végállomás Susulya lett. A Rostalló fölötti, azóta elbontott szakasz néhány emléke még ma is felfedezhető az erdőben.

A vonatot kezdetben lovak vontatták. A folyamatos emelkedésű pálya okán az üres kocsikat csak felfelé kellett vontatni, völgyemenetben saját súlyuknál fogva gurultak, csak fékezésükről kellett gondoskodni. A lovakat először 1902-ben, majd 1948-ban váltották fel a gőzmozdonyok. A menetrend szerinti személyforgalom 1958-ban indult meg. A vasút első személyszállító kocsijai igen tetszetős kivitelben, házilag készültek el, a zárt kocsi jelenleg a Nagybörzsönyi, míg a nyitott a Kemencei Erdei Múzeumvasúton közlekedik. A Hegyközi Kisvasút 1980-as felszámolása a PÁEV-et is kedvezőtlenül érintette, mivel megszűnt a személy- és teherforgalom csatlakozó vonala.

A PÁEV-nél ennek okán szintén üzemszünetet rendeltek el, ez azonban itt nem járt a vágányok felszedésével, így 1989-ben, immár kizárólag turisztikai céllal, lehetőség nyílt a vonatforgalom újraindítására. A kisvasút utasforgalma, a belföldi turizmus és a zempléni turisztikai kínálat bővülésével, az utóbbi években örvendetes növekedésnek indult. A 9 kilométeres vasútvonalon évente mintegy 50 ezren utaznak. Az erdőgazdaság a pálya és a járműállomány folyamatos karbantartásával, lehetőség szerinti fejlesztésével igyekszik minél jobban kiszolgálni a növekvő igényeket.

Pál János Viktor
ÉSZARKEDŐ Zrt.